

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В ТОВ ІМ. МІЧУРІНА БІЛГОРОД- ДНІСТРОВСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується посиленням конкурентної боротьби: швидко зростає номенклатура та обсяги виробництва товарів і послуг, збільшується кількість суб'єктів господарювання, вітчизняні підприємства виходять на міжнародні ринки товарів та послуг тощо. З метою забезпечення зростання прибутку у цих умовах суб'єкти господарювання використовують різноманітні механізми розширення клієнтської бази і збільшення обсягів реалізації, що, у свою чергу, призводить до зростання розміру дебіторської заборгованості [1, с.198].

Дебіторська заборгованість є одним з негативних явищ в економіці будь-якої країни. Велика сума заборгованостей, які існують між українськими підприємствами, призводить до неплатежів, гальмують розвиток ринків, на яких працюють дані підприємства (внаслідок недоотримання грошових коштів, які б підприємства могли вкладати у свій подальший розвиток), платіжна криза становить одне з найбільших негативних явищ у національній економіці в цілому[2]. Тому для підприємства важливим є пошук напрямків удосконалення управління дебіторською заборгованістю, з метою її зменшення.

Склад і структура дебіторської заборгованості за її видами в дослідному господарстві представлено на рисунку 1.

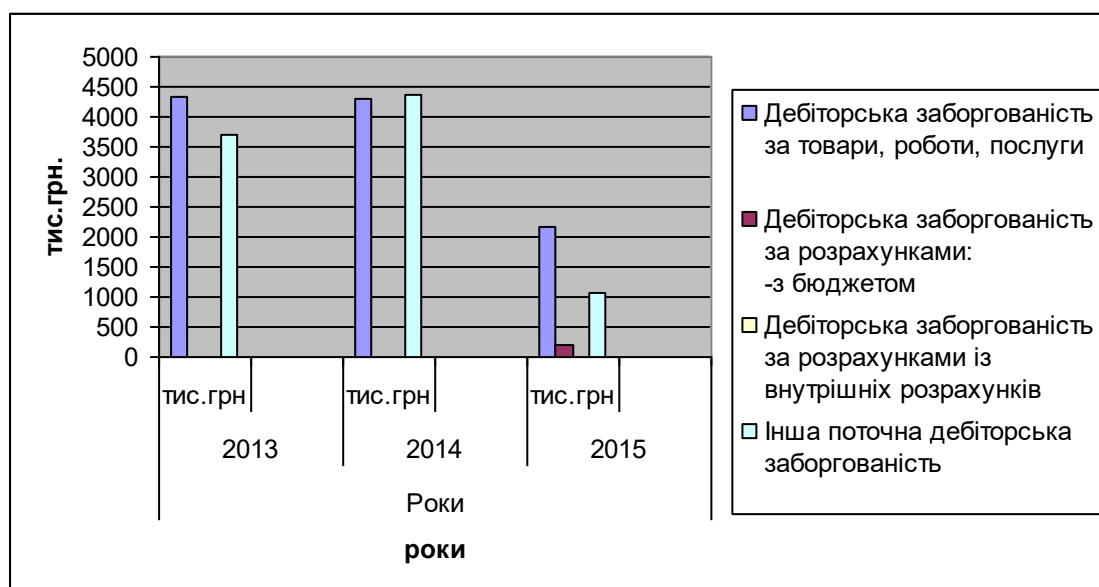

Рис. 1 Склад і структура дебіторської заборгованості в ТОВ ім. Мічуріна

Аналізуючи склад і структуру дебіторської заборгованості в господарстві, необхідно зазначити, що сума дебіторської заборгованості зменшилась на 57,6%; зокрема за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 49,9% та за іншою поточною дебіторською заборгованістю - на 71,5%. Проте за період дослідження відбулося незначне збільшення дебіторської заборгованості за рахунок розрахунків з бюджетом в 26,3 рази та із внутрішніх розрахунків, а саме на 2 тис.грн.

Найбільша питома вага в загальній дебіторській заборгованості належить такій статті балансу як «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» - 63,5%. За період 2013-2015 рр. по даній статті балансу були значні зміни, які призвели до зменшення цієї статті в структурі дебіторської заборгованості. Все це доводить, що на підприємстві застосовується обґрунтована кредитна політика щодо дебіторів.

Узагальнюючим показником стану дебіторської заборгованості є її оборотність, яка визначається як фактична та очікувана і розраховується на базі умов договорів. Оборотність дебіторської заборгованості виступає показником ліквідності та якості дебіторської заборгованості.

Аналіз оборотності дебіторської заборгованості в ТОВ ім. Мічуріна

Показники	Роки			2015р. (тис.грн) до:	
	2013	2014	2015	2013	2014
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	13531	14058	24533	11002	10475
Загальна величина дебіторської заборгованості, тис.грн.	8030	8668	3405	-4625	-5263
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,68	1,62	7,20	5,52	5,58
Коефіцієнт завантаження	0,59	0,61	0,14	-0,45	-0,47
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, дні	214	222	50	-164	-172
Прискорення (-), сповільнення (+) обертання, дні	x	8	-172	x	x
Вивільнення (-), залучення (+) коштів, тис.грн.	x	312,4	-11721,3	x	x

За даними таблиці 1 можна зробити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції у 2015 році в порівнянні з 2013 роком збільшився у 1,8 рази, це є позитивним зрушенням для підприємства. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 5,52, а коефіцієнт завантаження зменшився на 0,45 у 2015р. в порівнянні з 2013р. Тривалість погашення дебіторської заборгованості у звітному році зменшилась на 164 дні у порівнянні з базисним, таким чином було виявлено прискорення обертання на 172 дні. Вивільнення коштів на суму 11721,3 тис.грн. у 2015 році у порівнянні з 2013 роком безперечно є позитивним зрушенням, що збільшує обсяги реалізації продукції.

Важливим етапом аналізу дебіторської заборгованості є порівняння її складу і структури з кредиторською заборгованістю (табл.2).

Аналізуючи дані таблиці 2 можна сказати, що за 2013 рік в ТОВ ім. Мічуріна кредиторська заборгованість не перевищувала дебіторську, що є позитивним фактором для підприємства. Проте у 2014-2015 роках було виявлено зменшення дебіторської заборгованості над кредиторською на 1132 та

6014 тис.грн. відповідно. Таке зменшення сталося через погіршення економічної ситуації, подорожчання запасів, стосунків з клієнтами, тобто через зменшення кількості покупців продукції.

Таблиця 2

**Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості
в ТОВ ім. Мічуріна**

Показники	Дебіторська заборгованість, тис.грн			Кредиторська заборгованість, тис.грн.			Перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською, тис.		
	2013р.	2014р.	2015р.	2013р.	2014р.	2015р.	2013р.	2014р.	2015р.
Заборгованість за товари, роботи, послуги	4317	4312	2164	3291	4585	1582	1026	-273	582
Заборгованість за розрахунками з бюджетом	7	-	184	5	111	37	2	-111	147
Заборгованість за розрахунками з авансами	-	-	-	-	8	-	-	-8	-
Заборгованість за розрахунками зі страхування	-	-	-	11	2	4	-11	-2	-4
Заборгованість за розрахунками з оплати праці	-	-	-	35	21	25	-35	-21	-25
Заборгованість із внутрішніх розрахунків	-	-	2	-	118	-	-	-118	-2
Інші види заборгованості	3706	4356	1055	878	4955	7771	2828	-3415	-6716
Разом	8030	8668	3405	4220	9800	9419	3810	-1132	-6014

Розглядаючи окремо за кожною статтею можна зробити наступні висновки: перевищення дебіторської заборгованості відбулося за такими статтями - за товари, роботи і послуги в 2013 році на 1026 тис.грн., в 2015 році на 582 тис. грн.; за розрахунками з бюджетом в 2013 році на 37 тис.грн., в 2015 році на 147 тис.грн., а також на іншою поточною дебіторською заборгованістю в 2013 році на 2828 тис.грн. За іншими статтями було виявлено зменшення

дебіторської заборгованості. Це свідчить про те, що на підприємстві пріоритетним напрямком є надання кредитів.

Доцільним є здійснення розрахунку коефіцієнта співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. У разі аналізу валюти балансу ознакою задовільного балансу підприємства є приблизна однакова величина темпів приросту дебіторської та кредиторської заборгованостей. Рекомендоване значення показника має дорівнювати одиниці.

В ТОВ ім. Мічуріна за 2013 рік цей коефіцієнт складає 1,9, за 2014 рік 0,88, за 2015 рік 0,36. В 2013 році коефіцієнт перевищує рекомендоване значення. Проте у 2014 та 2015 роках коефіцієнт менше одиниці, а отже, найближчим часом керівництву підприємства необхідно підтримувати політику погашення дебіторської заборгованості і поліпшення фінансового стану підприємства.

Не дивлячись на позитивні зрушення в стані дебіторської заборгованості на підприємстві, ми спостерігаємо і негативні моменти в ефективності управління дебіторською заборгованістю. Тому було запропоновано ТОВ імені Мічуріна наступні напрямки удосконалення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві:

- аналізувати зміни в часі реєстру старіння дебіторської заборгованості. Це дозволяє виділити ті часові періоди, в яких були допущені прорахунки в управлінні рахунками дебіторів;

- згрупувавши дебіторську заборгованість за термінами виникнення, необхідно оцінити імовірність безнадійних боргів для того, щоб мати більш реальну оцінку коштів, які в перспективі може одержати підприємство від дебіторів;

- зменшувати дебіторську заборгованість на суму безнадійних боргів, тим самим очищуючи активи підприємства та полегшуючи баланс;

- проводити аналіз заборгованості за видами продукції для визначення невігідних із погляду інкасації товарів;

- контролювати співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства;
- визначати конкретні розміри знижок при достроковій оплаті;
- проводити оцінку доцільності використання факторингу.

Так, впровадження запропонованих заходів покращить загальну якість функціонування підприємства в цілому.

Список використаної літератури

1. Кононенко В.А. Стан та напрямки удосконалення управління дебіторською заборгованістю на підприємствах Вознесенського району Миколаївської області / В.А.Кононенко, Н.Г.Максименко, С.В.Вдовиченко С.В// Сучасні соціально-економічні тенденції розвитку АПК України [Колективна монографія] .- Умань: Видавець «Сочінський», 2015.-С.198-213
2. Лівощко Т.В. Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства / Т.В. Лівощко, О.В.Кузьменко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_090.pdf
3. Нашкерська М. М. Управління дебіторською заборгованістю / М. М. Нашкерська // Економічні науки. – 2010. – №10. – С. 136-140